



Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd
Postboks 799 Sentrum

0106 OSLO

Dato: 04.11.2020

Vår ref: 20/04023-3 JAJ

Deres ref: 20/03956-1

Svar på høring om særskilte regler for digital forhåndsstemming

Det vises til brev av 30. september 2020 med invitasjon til å svare på høring om digital forhåndsstemming i kirkevalg.

Hamar bispedømmeråd behandlet saken i sitt møte 21. oktober 2020 – saksnr. 52/20.

Bispedømmerådet gjorde i saken følgende **enstemmige vedtak**:

«Hamar bispedømmeråd støtter høringsnotatets forslag til regler for digital forhåndsstemming. Bispedømmerådet oppfordrer Kirkerådet til å vurdere om fysisk forhåndsstemming ved neste kirkevalg begrenses til noen unntak fra hovedordningen med digital stemmegivning.»

Forhåndsstemmeperioden for kirkevalg er sammenfallende med den for offentlige valg ellers. Ved offentlige valg øker antall velgere som stemmer før selve valgdagen fra valg til valg, ca. halvparten av velgerne forhåndsstemte ved kommunevalget i 2019. Det synes åpenbart at dette bidrar til at valgdeltakelsen totalt sett holdes oppe. Man ser ikke samme utvikling i kirkevalget. Andel forhåndsstemmer er relativt lavt sammenliknet med andre offentlige valg. Dette har sannsynligvis med det å gjøre at forhåndsstemmegivning ikke skjer i de samme lokaler, og med samme åpningstider, som til kommunevalget, men på kirkekontorer med varierende åpningstider. På valgdagen får kirkevalget «drahjelp» fra kommunevalget, ettersom valgtinget skal skje i lokaler nær der det er kommunevalg.

En mulighet for digital forhåndsstemming vil kunne gi forenklet tilgang for å delta i kirkevalget.

Et hovedprinsipp i alle typer demokratiske valg er at det er hemmelig valg. Ingen skal kunne vite hva velgeren stemmer. Det legges derfor til rette for at velgeren står alene inne i et valgavlukke og foretar sitt valg. Det gjør det i praksis umulig å selge og kjøpe stemmer, eller ha sosial kontroll over velgerens stemmegivning. Internettvalg utfordrer dette prinsippet ettersom valgmyndighetene ikke kan vite om noen tar kontroll på velgerens stemmegivning digitalt. Forslaget til regler legger således dette ansvar over på velgeren selv.

Sikkerhetsmekanismen er å la velgeren stemme så mange ganger man vil, helt til tida er ute. Den siste stemmen vil være den som gjelder. Hvorvidt dette er tilstrekkelig for å være trygg på at frie og hemmelige valg gjennomføres for alle velgere er tvilsomt. Det er en risiko for at et lite antall velgere vil miste sin mulighet til å bestemme selv. Så spør det om man

kan leve med en risiko for at et meget lite mindretall mister sin demokratiske frihet mot at det store flertallets mulighet til å øve innflytelse styrkes.

En annen mulighet er å legge til rette for digital forhåndsstemming i kontrollerte omgivelser i et valglokale. Fordelen med dette vil være forenklet opptelling, utfordringen er at det neppe vil øke valgdeltakelsen nevneverdig ettersom det vil kreve det samme mht. valgfunksjonærer, lokaler, åpningstider mv. som annen forhåndsstemming.

Ved kirkevalget i 2019 kom det en del kritikk fra de kirkelige fellesrådene for at det brukes store administrative ressurser på en forhåndsstemming som i liten grad ble benyttet av velgerne. Høringen legger ikke opp til at digital stemmegivning erstatter fysisk forhåndsstemmegivning, men kommer i tillegg til.

Det er forståelig at man legger opp til dette i 2023, men det kan være mulig å se for seg at man henviser velgere som møter fysisk til forhåndsstemming til en datamaskin. Eventuelt må det gis personlig veiledning slik at de får stemt. På den måten kan man ha heldigital forhåndsstemming og kun fysisk stemmegivning på selve valgtinget. Dette vil kunne gi en del administrative besparelser mht. stemmekonvolutter, manntall og sending av stemmer rundt i landet. De som da ønsker å forhåndsstemme, men ikke har bank ID eller annen tilgang til Altinn, må da henvises til å stemme på valgdagen. Dette er en radikal tanke, som vil kreve godt informasjonsarbeid i forkant. I 2023 vil antall stemmegivere som ikke har elektronisk ID i en eller annen form være enda lavere enn i dag. Det kan tenkes at man bør ha mulighet for fysisk forhåndsstemming på institusjoner, men kanskje bare det unntaket.

Overgang til digital forhåndsstemming vil øke tilgjengeligheten for kirkevalg betydelig. Det viktigste for kirkevalgets legitimitet er valgdeltakelsen. Digitalisering vil sannsynligvis medføre økt valgoppslutning. For å redusere de administrative kostnadene for de kirkelige fellesrådene bør digital forhåndsstemming, med noen få begrensede unntak, være hovedtilbudet i perioden før selve valgdagen. Valgtinget må fortsatt være på papir for å gi alle muligheten til å delta.

Med vennlig hilsen

Freddy Knutsen e.f.
stiftsdirektør

Jon Arne Johansen Harby
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Kopi til:

Mottakere:
Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk
kirkeråd

Postboks 799
Sentrum

0106 OSLO